

Fənn sillabusu

İxtisas: 050310-Muzey, arxiv işi və abidələrin qorunması

Fakültə: Tarix coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: S.İ.(Fəlsəfə) (Program Naxçıvan Dövlət Universitetinin Elmi Şurasının 10 aprel 2009-cu il tarixli iclasının qərarı ilə çapa tövsiyə edilmişdir, (protokol № 8)

Kodu: HFS-B04.1

Tədris ili: II (2025-2026) I semestr

Təhsilalma forması: qiyabi

Tədris yükü cəmi 30 saat. Auditoriya yükü (6 saat müəhazirə, 4 saat seminar)

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 3 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, dərəcəsi: dos. İbadov Rəşad Hüseyn oğlu.

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Ə.Məmmədov küçəsi, 22.

Məsləhət saati: I-II günlər saat: 14⁰⁰-15⁰⁰

E-mail ünvanı: ibadov_rakif@mail.ru

III. Ədəbiyyat siyahısı

Əsas:

1. Hacıyev Z.C. Fəlsəfə. Bakı, 2010, 2012, 639s.
2. Mehdiyev R.Ə. Fəlsəfə. Bakı, 2010, 440 s.
3. Tağıyev A.İ. Fəlsəfə. Bakı, 2018, 500 s.
4. Fəlsəfə (Ramazanlı F.F, redaktəsi ilə). Bakı, 2007, 430 s.
5. İmanov H.R. Fəlsəfənin əsasları. Bakı, 2007, 359s.
6. Fərhadoğlu M. Fəlsəfənin əsasları. Bakı, 1996, 389 s.

IV.Prerekvizitlər:Fənnin tədrisi üçün öncədən Politologiya və Sosiologiya fənlərinin tədrisi vacibdir.

V.Korekvizitlər:Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərdən etibarən bütün ixtisaslarda, həm bakalavr,

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: "Fəlsəfə" fənni cari tədris ilindən etibarən bütün ixtisaslarda, həm bakalavr, həm də magistr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün seçmə fənn kimi tutulmuşdur. Fəlsəfə dünyagörüşdür. cəmiyyətin hər bir üzvünün, ilk növbədə isə gənclərin onu öyrənməsi xüsusilə vacibdir. Hər bir tədqiqatçı elmi ad alarkən fəlsəfə doktoruna rast gəlirik, bu isə onu göstərir ki, hər bir elm fəlsəfi olduğu üçün, hər kəsin onu məcburi fənn kimi öyrənməsi zəruridir.

Gənclərə dünya və müasir sosial həyat haqqında hərtərəfli və mükəmməl bilik vermək, hər cür xürafat, mövhumat, cəmiyyətə və insanlığa yad olan cərəyanlardan uzaqlaşdırmaq, həqiqi biliyə inam və əqidə yaratmaqdır.

Kursun vəzifələri:

- Fəlsəfənin mahiyyəti, predmeti, cəmiyyətin mənəvi həyatı və biliklər sistemində yerini müəyyən etmək;
- Dünyagörüşü, onun məzmununu, tarixi formaları, habelə fəlsəfi dünyagörüşün səciyyəvi cəhətləri ilə tanış etmək ;
- Fəlsəfəni öyrənməyin əhəmiyyətini, onun funksiyalarını, digər elmlərlə əlaqəsinin əsaslandırılması;
- Fəlsəfənin yaranması və inkişafının əsas mərhələləri, Qədim Şərq və Qədim Yunan fəlsəfəsi, Orta əsrlər və klassik alman fəlsəfəsi, Azərbaycan maarifçilik fəlsəfəsi və müasir dövr Qərb fəlsəfəsi haqqında məlumat verilməsi;
- Varlıq haqqında təlimi, materiya və substansiyanı hərəkət, məkan və zamanın mahiyyətini tələbələrə çatdırmaq;
- Dialektikanın mahiyyəti, əsas qanunları və kateqoriyaları ilə tələbələri yaxından tanış etmək;
- Həyatı, təbiət və cəmiyyəti dərk etməyin başlıca vasitəsi olan idrak, onun strukturu, metodları və şüur problemi ilə bağlı tələbələrə dərin bilgi vermək;

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: : Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla

müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrə bəliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahan bilətinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfidir.
- 9 bal- tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam əça bilir.
- 8 bal- tələbə cavabında ümumi xarakterli bezi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal- tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur.

Semestr nəticələrinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91 – 100 bal	əla	A
81 – 90 bal	çox-yaxşı	B
71 – 80 bal	Yaxşı	C
61 – 70 bal	Kafi	D
51 – 60 bal	qənaətbəxş	E
51 baldan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması:

Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməli.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 6 saat, seminar 4 saat

No	Keçirilən mövzuların məzmunu	Müh	Sem
1	Mövzu Fəlsəfə, onun predmeti və cəmiyyətin mənəvi inkişafında rolu. Qədim Şərqi və Azərbaycan fəlsəfəsi. Antik yunan fəlsəfəsi Plan: 1. Fəlsəfənin predmeti və elmlər sisteminde yeri. Fəlsəfənin qaynaqları: mifologiya və din 2. Fəlsəfi dünyagörüşü və onun xüsusiyyətləri Fəlsəfənin əsas məsələsi və onun iki tərəfi 3. Fəlsəfənin mənşəyi və inkişaf mərhələləri. Qədim Misir və Babilistanda fəlsəfənin meydana gəlməsi. 4. Qədim Hindistan və Çin fəlsəfəsi. Azərbaycanda fəlsəfi fikir, Zərdüştlük 5. Antik fəlsəfənin yaranması və inkişaf xüsusiyyətləri. 6. Qədim Yunan fəlsəfəsinin klassik mərhələsi. Elinizm və Roma dövrünün fəlsəfəsi. Mənbə: [1, 2, 5]	2	

2	Mövzu Orta əsrlər Şərq və Azərbaycan fəlsəfəsi .Klassik Alman fəlsəfəsi. Fəlsəfədə varlıq və materiya problemi Plan: 1.Orta əsr islam Şərqində fəlsəfe.Azərbaycanda islam peripatetizmi (Ə Behmənyar,N.Tusi). 2.Azərbaycanda islam panteizmi (Eynəliqəzət Miyanəci, Nizami Gəncəvi). 3.Azərbaycanda işraqilik fəlsəfəsi (Şihabəddin Sühəvərdi). 4.Azərbaycanda sufilik və hürufilik fəlsəfəsi (Mahmud Şəbüstəri, Fəzlullah Nəmi, İmaməddin Nəsimi). 5.Klassik Alman fəlsəfəsi, onun mahiyyəti və əsas nümayəndələri.İmmanuel Kantın fəlsəfi baxışları. 6.I.Fixtənin subyektiv idealizmi və F.Şellinqin obyektiv idealizmi.G.Hegelin fəlsəfi sistemi. 7.L.Feyerbaxın antropoloji materializmi.Varlıq anlayışı,onun əsas formaları və dialektikası. 8.Materiyanın elmi-fəlsəfi anlayışı. Hərəkət materiyanın mövcudluq formasıdır. 9.Məkan və zaman materiyanın mövcudluq formasıdır. Mənbə: [1, 2, 6, 7, 5]	2	2
3	Mövzu Fəlsəfədə şüur problemi. Dialektikanın qanunları və kateqoriyaları Plan: 1. Fəlsəfədə şüur problemi.İnikasin formaları və səviyyələri 2. Sosial inikasin (insan cəmiyyətində) səviyyələri.Mənlik şüuru 3.Şüur və kibernetikaDialektikanın mahiyyəti və strukturu. Dialektikanın prinsipləri. Dialektikanın qanunları. Kəmiyyət dəyişmələrinin keyfiyyət dəyişmələrinə və əksinə keçməsi qanunu Əksliklərin vəhdəti və mübarizəsi qanunu. Ziddiyyətlərin növləri və tipləri 7.İnkarı inkar qanunum. 8. Kateqoriyalar haqqında ümumi məlumat Mənbə: [1, 2, 6, 7,]	2	2

XI Fənn üzrə tələblər:

- Fəlsəfənin mahiyyəti, predmeti, cəmiyyətin mənəvi həyatı və biliklər sisteminə yerini müəyyən etmək;
- Dünya görüşü, onun məzmunu, tarixi formaları, habelə fəlsəfi dünya görüşün seçiciyyəvi cəhətləri ilə tanış olmaq;
- Fəlsəfəni öyrənməyin əhəmiyyətini, onun funksiyalarını, digər elmlərlə əlaqəsinin əsaslandırmaq;
- İnsan mahiyyəti və mövcudluğu, təbiət və cəmiyyət əlaqələrini anlamaq;
- Cəmiyyəti öyrənən elm kimi sosial fəlsəfənin predmeti, funksiyaları və öyrəndiyi sferaları ilə tanış olmaq;
- Cəmiyyətin iqtisadi, sosial, siyasi və mənəvi sferaları haqqında tələbələrə geniş bilik əldə etmək;
- Müasir dövrdə mədəniyyət və sivilizasiyaların qovuşmasının mahiyyətini, tarixi prosesin fəlsəfi təhlilini, müasir dövrün global problemləri və onların həlli yollarını qavramaq.

XII Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- Tənqidi və özünü tənqidi düşünməyi, təhlil zamanı zəruri hallarda düşüncə tərzini dəyişməyi, ortaya çıxan problemlərə yeni yollar və yeni həllər təklif etməyi bacarmır.
- Genişmiqyaslı düşünməyi, əhəmiyyətli faktiki materialı sisteməlik şəkildə təqdim etməyi bacarmır.
- Mədəniyyətlərarası əməkdaşlıq qabiliyyətini inkişaf etdirir, digər görüşlərə anlaşıqlı və dözümlü münasibət göstərməyi bacarmır.
- Mənəvi dəyərlərin müsbət sistemə əsaslanan fəal vətəndaşlıq mövqeyi nümayiş etdirməyi bacarmır.
- Tənqidi düşüncə bacarıqlarına sahib olur; beynəlxalq, regional və lokal mühitdə siyasi, sosial-iqtisadi və mədəni proseslərin hərtərəfli və situasiya təhlilini aparmağı bacarmır.
- Cəlcəyə yönəlmiş yanaşmalar və qərarlar hazırlayır; problemlərə sistemli və global yanaşma tətbiq etməyi bacarmır.

XIII Tələbələrə fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV Kollektiv suallar:

1. Fəlsəfənin predmeti və elmlər sisteminə yeri
2. Fəlsəfənin qaynaqları: mifologiya və din
3. Fəlsəfənin mənşəyi və inkişaf mərhələləri.
4. Qədim Misir və Babilistanda fəlsəfənin meydana gəlməsi.
5. Qədim Hindistan və Çin fəlsəfəsi.
6. Qədim Yunan fəlsəfəsinin klassik mərhələsi.

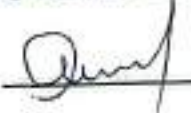
7. Orta əsr İslam Şərqində fəlsəfə.
8. Azərbaycanda İslam peripatetizmi (Ə. Bəhmənyar, N. Tusi).
9. Klassik Alman fəlsəfəsi, onun mahiyyəti və əsas nümayəndələri
10. G. Hegelin fəlsəfi sistemi

XV. İmtahan sualları

1. Fəlsəfənin predmeti və elmlər sistemində yeri
2. Fəlsəfənin qaynaqları: mifologiya və din
3. Fəlsəfi dünyagörüşü və onun xüsusiyyətləri
4. Fəlsəfənin əsas məsələsi və onun iki tərəfi
5. Fəlsəfənin mənşeyi və inkişaf mərhələləri
6. Qədim Misir və Babilistanda fəlsəfənin meydana gəlməsi
7. Qədim Hindistan fəlsəfəsi
8. Çin fəlsəfəsi
9. Azərbaycanda fəlsəfi fikir, Zərdüştilik
10. Antik fəlsəfənin yaranması və inkişaf xüsusiyyətləri
11. Qədim Yunan fəlsəfəsinin klassik mərhələsi
12. Elinizm və Roma dövrünün fəlsəfəsi
13. Orta əsr İslam Şərqində fəlsəfə
14. Azərbaycanda İslam peripatetizmi (Ə. Bəhmənyar, N. Tusi)
15. Klassik Alman fəlsəfəsi, onun mahiyyəti və əsas nümayəndələri
16. İmmanuel Kantın fəlsəfi baxışları
17. G. Hegelin fəlsəfi sistemi
18. L. Feyerbaxın antropoloji materializmi
19. Varlıq anlayışı və onun əsas formaları
20. Materiyanın elmi-fəlsəfi anlayışı
21. Hərəkət materiyanın mövcudluq formasıdır
22. Məkan və zaman materiyanın mövcudluq formasıdır
23. Fəlsəfədə şüur problemi
24. Mənlik şüuru
25. Dialektikanın mahiyyəti, strukturu
26. Dialektikanın prinsipləri
27. Dialektikanın qanunları
28. Kəmiyyət dəyişmələrinin keyfiyyət dəyişmələrinə və əksinə keçməsi qanunu
29. Əksliklərin vahidliyi və mübarizəsi qanunu
30. İnkarı inkar qanunu

Fəlsəfə fənninin sillabusu 050310-Muzey, arxiv işi və abidələrin qorunması ixtisasının tədris planı və fənn proqramları əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (28 aprel 2025-ci il, protokol № 10).

Kafedra müdürü : dos. K.F. Mahmudov

Fənn müəllimi : dos. R.H. İbadov